

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ПРИБУТКУ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ВИЯВЛЕННЯ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Будницька А. О, магістрант,
Янковий О. Г., д.е.н., професор
Одеський національний економічний університет

В умовах ринкової економіки, коли велика кількість підприємств є збитковими, зростає потреба у визначення причинно-наслідкових зв'язків і залежностей, які пов'язані з процесом формування прибутку на підприємстві. Прибуток є найважливішим індикатором ефективної діяльності підприємства, а також є джерелом власних фінансових ресурсів, які необхідні для функціонування підприємств. Нестача цих ресурсів приводить до виникнення боргів, фінансових криз та банкрутства, а от зростання прибутку призводить до розвитку компаній і, як наслідок, економічного зростання країни.

Важливим є визначення та вимірювання впливу різних чинників на показник, який досліджується, адже всі явища мають взаємопов'язаний та взаємозалежний характер. Під поняттям факторного аналізу розуміється вивчення та вимірювання впливу факторів на результат діяльності, наприклад прибутку. Факторний аналіз був темою для вивчення для багатьох вчених. І.Ф. Полещук, наприклад, писав, що на його думку факторний аналіз – це аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження [1].

Для досконалого вивчення факторного аналізу прибутку використовуємо дані фінансової звітності форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за 2017-2018 рр. ТОВ «Стікон». ТОВ «Стікон» – це будівельне підприємство, що займається будівництвом жилих та нежилих приміщень у м. Одеса та Одеській області. Отже, розглянемо факторний аналіз зміни прибутку від операційної діяльності за 2017-2018 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Факторний аналіз зміни прибутку (збитків) ТОВ «Стікон»
від операційної діяльності за 2017-2018 рр., тис. грн.

№	Показник	Форма звітності	Значення показника
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (без ПДВ)			
1.	за попередній період	Ф. 2, ряд 035, гр. 4	390955
2.	за звітний період	Ф. 2, ряд 035, гр. 3	408924
3.	коефіцієнт зміни обсягу реалізованої продукції	Ряд. 2 : ряд. 1 табл.	1,04596
Собівартість реалізованої продукції			
4.	за попередній період	Ф. 2, ряд 040, гр. 4	350960
5.	за звітний період	Ф. 2, ряд 040, гр. 3	369816
6.	коефіцієнт зміни собівартості реалізованої продукції	Ряд. 5 : ряд. 4 табл.	1,05373
Валовий прибуток (збиток) від реалізації продукції			
7.	за попередній період	Ряд. 1 – ряд. 4 табл.	39995
8.	за звітний період	Ряд. 2 – ряд. 5 табл.	39108
9.	коефіцієнт зміни валового прибутку у звітному році у порівнянні з попереднім	Ряд. 8 – ряд. 7 табл.	-887
Зміна валового прибутку (збитку) за рахунок факторів:			
10.	зміни обсягу реалізованої продукції	Ряд. 7 × (ряд. 6 – 1) табл.	2159,73
11.	зміни структури продукції	Ряд. 7 × (ряд. 3 – ряд. 6) табл.	-319,96
12.	зміни рівня витрат на 1 грн реалізованої продукції	Ряд. 2 × [(ряд. 5 : ряд. 2) – (ряд. 4 : ряд. 1)] табл.	2453,54
13.	Загального впливу факторів	Ряд. 10 + ряд. 11 + ряд. 12 табл.	-613,77
Адміністративні витрати			
14.	за попередній період	Ф. 2, ряд 070, гр. 4	15476
15.	за звітний період	Ф. 2, ряд 070, гр. 3	15505
16.	Зміна суми адміністративних витрат у звітному	Ряд. 15 – ряд. 14 табл.	29

	періоді порівняно з попереднім		
Витрати на збут			
17.	за попередній період	Ф. 2, ряд 080, гр. 4	8968
18.	за звітний період	Ф. 2, ряд 080, гр. 3	11939
19.	зміна суми витрат на збут у звітному періоді порівняно з попереднім	Ряд. 18 – ряд. 17 табл.	2971
Інші операційні доходи			
20.	за попередній період	Ф. 2, ряд 060, гр. 4	7298
21.	за звітний період	Ф. 2, ряд 060, гр. 3	6118
22.	зміна суми інших операційних доходів у звітному періоді порівняно з попереднім	Ряд. 21 – ряд. 20 табл.	-1180
Інші операційні витрати			
23.	за попередній період	Ф. 2, ряд 090, гр. 4	3738
24.	за звітний період	Ф. 2, ряд 090, гр. 3	6073
25.	зміна суми інших операційних витрат у звітному періоді порівняно з попереднім	Ряд. 24 – ряд. 23 табл.	2335
26.	зміна суми прибутку (збитку) від операційної діяльності	Ряд. 9 – ряд. 16 – ряд. 19 + ряд. 22 – ряд. 25 табл.	-7402

Джерело сформовано авторами

З табл. 1 видно динаміку основних техніко-економічних показників підприємства. На відхилення суми валового прибутку може впливати декілька факторів: зміна кількості реалізованої продукції, зміна структури реалізованої продукції, а також зміна рівня витрат на 1 грн. реалізованої продукції. У 2018 р. спостерігається збільшення обсягу реалізованої продукції, а це позитивно впливає на валовий прибуток і фінансовий результат підприємства. Збільшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції призводить до зменшення валового прибутку, як це відбувається на підприємстві, що аналізується. На ТОВ «Стікон» спостерігається зменшення прибутку порівняно з попереднім роком на 7402 тис. грн. Це могло статись за рахунок таких факторів, як зменшення валового прибутку, що знизився на 887 тис. грн. А ця зміна була спричинено підвищенням собівартості продукції на 5,37 %, також негативно вплинула зміна структури продукції (на 319, 96 тис. грн.).

Зростання адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат на 29 тис. грн., 2971 тис. грн. і 2335 тис. грн. відповідно збільшило збиток підприємства від операційної діяльності. До того ж зменшилися й інші операційні доходи на 1180 тис. грн., що теж вплинуло негативно.

Після проведення цього аналізу і виявлення факторів впливу на прибуток підприємства від операційної діяльності можна виявити резерви зростання прибутку (табл. 2).

Таблиця 2

Резерви зростання прибутку ТОВ «Стікон» від операційної діяльності

№	Фактори, що вплинули на зміну прибутку	Значення, тис. грн.
1	Зміна валового прибутку	887
2	Зміна суми адміністративних витрат	29
3	Зміна суми витрат на збут	2971
4	Зміна суми інших операційних доходів і витрат	3515
Всього		7402

Джерело сформовано авторами

Так, за розрахунками в табл. 2 резерви росту ТОВ «Стікон» складають 7402 тис. грн. Після визначення резервів зростання прибутку підприємства можна зробити висновок щодо необхідності удосконалення економічного механізму: дотримання укладених договорів з постачальниками (через те, що постачальники не виконують свої замовлення в договорений час, підприємство має збитки), підвищення ефективної діяльності відділу збуту, приділити увагу зменшенню собівартості продукції, адже вона значно зросла у звітний період, покупка та застосування нових технологій і засобів для підвищення ефективності роботи підприємства та зменшення таким чином собівартості продукції, а також зниження непередбачених витрат і втрат.

Всі чинники в більшій або меншій мірі впливають на результат діяльності підприємств. Але вміння виявити фактори найбільшого впливу – важливий етап в аналізі діяльності підприємства, адже тільки з їх допомогою воно може отримати максимальний прибуток.

Література: 1. Полещук І. Ф. Особливості факторного аналізу прибутковості підприємства // Полещук І. Ф., Волощук Ю. В., Галкіна І. В. // [Електроний ресурс]. – Режим доступу: – <http://intkonf.org/kpedn-poleschuk-ifvoloschuk-yuv-galkina-iv-osoblivosti-faktornogo-analizupributkovosti-pidpriemstva>. 2. Форма № 2 «Звіт про фінансові результати» за 2017-2018 рр. ТОВ «Стікон».